

بررسی عوامل تأثیر گذار بر جوانی جمعیت در محیط های نظامی

رضا یکدست^۱، سید امیرحسین سوادی^۲

چکیده

ایران به عنوان کشوری در حال انتقال از لحاظ ساخت سنی و سطح توسعه‌ای، طی دهه‌های اخیر کاهش باروری سریع‌تری را تجربه کرده است. باروری و فرزندآوری با عوامل زیادی از جمله: شرایط اجتماعی، باورهای مذهبی، سرمایه اقتصادی و اجتماعی، گرایش به باروری، سن زن، سن ازدواج زن، مدت اقامت، در ارتباط است. هدف از انجام این مطالعه شناسایی عوامل تأثیرگذار بر جوانی جمعیت است. روش مطالعه پیمایشی است و برای گردآوری داده‌ها از تکنیک پرسشنامه استفاده شده است. نمونه‌آماری ۳۷۹ زن متاهل ۱۵-۵۰ ساله در ۱۰ مجتمع مسکونی ارتش جمهوری در تهران است که بر اساس اطلاعات موجود جامعه‌آماری این زنان تقریباً حدود ۳۵۰۰۰ نفر است. نتایج به دست آمده نشان دهنده تبیین نظری مناسب مدل تحلیل توسط نظریه‌های بونگارت، نوتشتاین، رانگ و نیز نظریه‌های پایگاه اجتماعی، باورهای مذهبی و سرمایه اقتصادی و اجتماعی جهت تبیین رابطه عوامل اقتصادی و اجتماعی با میزان گرایش به باروری است. طبق این نظریه‌ها عوامل اقتصادی و اجتماعی رابطه بسزایی با گرایش به باروری افراد دارد، در کل می‌توان چنین عنوان کرد هر یک از عامل‌های اقتصادی و اجتماعی با گرایش به باروری افراد رابطه دارد و چنانچه متغیرها چه در سطح خرد و چه در سطح کلان نشان دادند، در کشور ایران ساختار جامعه و تحولات اجتماعی گرایش‌های افراد را در زمینه‌های مختلف از جمله گرایش به باروری تغییر داده است.

واژگان کلیدی: گرایش به باروری، سرمایه اقتصادی و اجتماعی، باورهای مذهبی، جوانی

جمعیت.

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه ارومیه و مدرس دانشگاه افسری امام‌علی (ع) - نویسنده مسول yekdast@iamu.ac.ir

^۲ کارشناسی مدیریت دفاعی دانشگاه افسری امام‌علی (ع) Seyedamirhoseinsavadi@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

امروزه مدرن سازی و دگرگونی ساخت جامعه ایران، و رواج شهرنشینی و تغییرات اجتماعی، دگرگونی عمیقی در طرز تفکر و روحیه خانواده‌ها ایجاد نموده است. اکثر کشورهای در حال گذار به ویژه ایران شاهد تحولات عمیقی در تمامی ابعاد فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی و جمعیتی و گذر از الگوهای سنتی به مدرن هستند در مورد ابعاد جمعیتی هم شاهد کاهش باروری به سطح زیر جانمایی هستیم و جامعه به سمت تهدید موالید پیش می‌رود. زمانی که ساختارها و نهادهای اجتماعی تحت تغییرات برجسته‌ای هستند، شاهد نگرش‌های عقلانی و سودجویانه در تمامی ابعاد زندگی اجتماعی هستیم و نوسازی جامعه در واقع فرایندی است که از هنجارها و آداب و رسوم جامعه گذشته فاصله می‌گیرد و نگرش‌ها و باورهای جدید تدریجاً جای آن را پر می‌کند. (صادق فسایی و همکاران ۱۳۹۲)

هم از منظر فردی و هم از منظر اجتماعی هیچ نهادی نیست که همانند نهاد خانواده جهانی و از نظر غایت ثابت پایدار باشد؛ از این رو هیچ نهادی نیز همانند آن تحت تاثیر دگرگونی‌های اجتماعی قرار نمی‌گیرد (میشل

، ۱۳۵۴: ۱۳۷). زمانی که دگرگونی‌های ساختاری در سطح کلان (دگرگونی‌هایی مانند صنعتی شدن، شهرنشینی، طبقه اجتماعی و نظایر آن) رخ می‌دهد، دگرگونی‌های ایدئولوژیکی نیز در سطح کلان به وجود می‌آید، در سطح خرد نیز خانواده‌ها خود را با دگرگونی‌ها در سطح کلان انطباق می‌دهند (اعزازی، ۱۳۸۳: ۱۷). در جوامع شهری شده امروزی با تغییر هنجارها و ارزش‌های حاکم جامعه، فردگرایی افزایش یافته، سبک زندگی جدیدی به وجود آمده است و پیوند نزدیک افراد به خانوار، زادگاه و آیین و سنت‌ها نیز کمتر شده است (ماتزا، ۱۹۶۴: ۱۴۷). باروری و فرزندآوری به عنوان عامل منحصر به فرد افزایش جمعیت در سطح جهانی، از اهمیت بیشتری برخوردار است و مهم‌ترین عاملی که می‌تواند ساختار سنی یک جمعیت را دگرگون سازد سطح باروری زنان است، همچنین دسترسی بهینه به شاخص‌های اجتماعی نظیر خانواده، ازدواج، باروری و غیره همگی در گرو وضعیت جمعیتی است، همین‌طور دسترسی به شاخص‌های بهتر اقتصادی نیز با جمعیت جامعه در ارتباط است. از این‌رو پرداختن به پدیده جمعیت و گرایش به باروری پیش‌نیاز هرگونه توسعه اجتماعی - اقتصادی در جامعه است (شیخی، ۱۳۸۹: ۱۱۰). بر طبق اطلاعات آماری، متوسط رشد سالانه جمعیت ۴ درصدی سال‌های ۱۳۵۵-۱۳۶۵، طبق آخرین سرشماری ۱۳۹۰ به ۱,۳ درصد کاهش یافته است. بعد خانوارها نیز در نتیجه کاهش باروری در دهه‌های اخیر کاهش یافته است. بر اساس آمارهای رسمی کشور ایران بیشترین نسبت در شاخص‌های باروری را در دوره ۱۳۵۵-۱۳۶۶ داشته

است و برای سال ۱۳۹۰ (۳،۵ نفر) به دست آمده است. امروزه در تمامی ابعاد جامعه نسبت به دهه‌های قبل تغییر و تحولات اجتماعی وجود داشته است و میزان شهرنشینی کشور هم از مرز ۷۲ درصد گذشته است و نهاد خانواده نیز پا به پای تحولات اجتماعی دگرگون شده است بر این اساس تغییرات نظام خویشاوندی و تغییرات باروری نتیجه اجتناب‌ناپذیر دگرگونی ساختاری جامعه و همچنین دگرگونی‌های ایدئولوژیکی است به گونه‌ای که امروزه خانواده‌ها درمورد رفتار باروری نیز باتوجه به ارزیابی‌های خود دست به انتخاب می‌زنند و این انتخاب باعث کاهش تعداد فرزند ایده‌آل می‌شود و در کل سیستم جامعه و ساختار جمعیت اثر می‌گذارد. مطالعات نشان می‌دهد، تغییرات باروری طی دهه‌های اخیر با ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و جمعیتی (عباسی‌شوازی و همکاران، ۱۳۸۹؛ قدرتی و همکاران، ۱۳۹۲) ارتباط دارد. آنچه درمورد تغییرات باروری طی سال‌های اخیر نگاه محققان مقاله را به خود جلب کرده است تغییرات اندیشه‌ای و گرایش‌های زوجین در مورد باروری است که با طیف وسیعی از عوامل اجتماعی ارتباط دارد که باید به شناسایی این عوامل پرداخت. بنابراین در این مطالعه علتی که مکانیسم تاثیرپذیری گرایش به باروری افراد را می‌رساند عوامل اجتماعی تبیین کننده بر باروری است. با این وجود برای تبیین دقیق‌تر، ضروری است که در جامعه مورد تحلیل و تبیین قرار گیرد زیرا باروری یکی از عوامل اصلی تغییرات جمعیتی یک جامعه است. دانستن الگوی تغییرات باروری و سمت‌وسوی آینده آن در هر جامعه‌ای می‌تواند از اهمیت بالایی برای برنامه‌ریزی‌های آن جامعه برخوردار باشد و یکی از جنبه‌های جمعیت و جامعه را پوشش دهد؛ که این امر در محیط‌های زندگی سازمانی به خصوص منازل سازمانی نیروهای نظامی نیز صادق می‌باشد.

مبانی نظری و تجربی

خانواده گروهی طبیعی نیست که به وسیله والدین بنا شده باشد بلکه نهادی است اجتماعی که عوامل اجتماعی آن را به وجود آوردند. زیرا قاعده بر این است که هر عمل اجتماعی به وسیله عوامل اجتماعی دیگر تبیین می‌شوند، از این رو خانواده زن و شوهری که مبنای ازدواج زن و شوهری و فرزندآوری است تحت تاثیر این عوامل اجتماعی قرار می‌گیرند (میشل، ۱۳۵۴: ۳۳). گیدنز بر این باور است که خانواده امروزه دچار دگرگونی‌هایی شده است که در کشورهای غربی و صنعتی شده این دگرگونی‌ها پیشروی کرده‌اند و به مرور زمان در حال جهانی شدن هستند. از نظر وی امروزه داشتن فرزند نسبت به گذشته، بیشتر تصمیمی عاطفی است و ما در

عصری زندگی می‌کنیم که می‌توان آن را عصر طلایی فرزند یا عصر فرزند عزیز نامید (عنایت و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۹). از نظر پارسونز، آنچه که امروزه به عنوان تک علت در کم شدن بعد خانواده اثر دارد صنعتی شدن است. عده‌ای تمایل به محدود ساختن تعداد فرزندان را ناشی از بینش اقتصادی و خوش‌گذرانی و زندگی مرفه می‌دانند (صادقی فسایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۵). نتایج تحقیق دیگر آن است که تغییرات اجتماعی و تحولات خانواده ملازم با تغییر در نگرش‌ها و موارد مرتبط با ازدواج و فرزندآوری و در نهایت رفتار و ایده‌آل‌های باروری است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۵). بر مبنای تئوری مبادله افراد گروه‌های اجتماعی را فقط به خاطر نفع شخصی‌شان شکل می‌دهند. اساسی‌ترین پیش‌فرض‌های نظریه مبادله این است که گروه‌ها صرفاً مجموعه‌هایی از افراد هستند که پیش‌بینی و تبیین رفتار آنها براساس مطالعه انگیزه‌هایشان صورت می‌گیرد یعنی افراد محاسبه‌گرانی عقلانی درباره سود و هزینه می‌باشند (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۶) بر مبنای این نظریه می‌توان بیان کرد، زمانی که زن و شوهر هزینه‌های فرزند را بیشتر از منافع آن ارزیابی می‌کنند، به خاطر تقبل هزینه زیاد در طول زندگی، گرایش کمتری به فرزنددار شدن را خواهند داشت. هر چه توسعه یافتگی در جامعه‌ای بالاتر باشد انتظار می‌رود که میزان باروری در آن جامعه پایین‌تر باشد (عباسی شوازی، ۱۳۹۳: ۱۲).

نوتشتاین در این رابطه باور دارد که در سایه مدرن‌سازی بسیاری از ارزش‌ها و هنجارهای خانواده‌ها نسبت به شکل‌گیری خانواده و فرزندآوری تغییر پیدا کرده است. به عبارتی شهرنشینی و صنعتی شدن باعث ایجاد سبکی از زندگی می‌شود که گرایش به فرزندآوری و پرورش بچه‌ها را هزینه‌آور می‌سازد و به تدریج ارزش‌های مربوط به داشتن فرزند زیاد را از بین می‌برد (سازمان ملل، ۱۹۹۰: ۸). نتایج حاصل از تغییرات خانواده و کاهش باروری در ایران نشان داد، زوج‌هایی که در محیط شهر پرورش یافتند، زانی که از سطوح بالاتر تحصیلی برخوردارند، و زانی که در سنین بالاتر ازدواج می‌کنند، تعداد فرزندان کمتری دارند، به هنگام ازدواج باروری ایده‌آل پایین‌تری داشتند (عباسی شوازی، ۱۳۹۴: ۶۲). رویکرد اقتصادی از باروری تاکید بر درآمد و هزینه والدین برای فرزندآوردن دارد. این رویکرد شمار فرزندان دلخواه زوجین و کیفیت فرزندان را تحت تاثیر قرار میدهد و تاکید بر هزینه رشد و تربیت، فرصت‌های ازدست رفته (اشتغال زنان) و سطح درآمد خانواده دارد (بکر و بارو، ۱۹۸۶: ۶۹). لیبنشتاین بر اساس مسئله هزینه و منفعت بر این باور است که والدین می‌سجند داشتن فرزند چه قدر هزینه و یا منفعت می‌تواند داشته باشد. (جاوید و همکاران، ۱۳۹۸)

اگر منافع اقتصادی حاصل از فرزند بیشتر از هزینه‌های دوگانه آن باشد، خانوار و مادر انگیزه پیدا می‌کند که فرزندان بیشتری داشته باشد. در نتیجه تقاضا برای فرزند تابعی از میزان نفع

شخصی حاصل از فرزندآوری، سلايق و علايق خانواده و فرد (مادر) است (عنایت و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۷).

از نظر بونگارت به موازات توسعه، متوسط سن در اولین ازدواج افزایش می‌یابد. نتیجه این تغییر کاهش درصد زنان در وصلت جنسی، منجر به تغییرات در رفتار باروری می‌شود. همچنین به عقیده وی نگرش‌ها نسبت به اندازه ایده‌آل خانواده ممکن است باروری را تحت تاثیر قرار دهند (حسینی، ۱۳۹۰: ۸۳). از آنجا که باروری نمی‌تواند تنها از طریق شرایط اقتصادی تبیین شود، ارزیابی ارزش‌ها و نگرش‌های غیراقتصادی نیز اهمیت دارد. گرایش به باروری می‌تواند به عنوان مجموعه چیزهای خوبی که والدین با داشتن فرزند دریافت می‌کنند، تعریف شود. چارچوبی که سعی در ادغام تمامی ابعاد ارزش فرزند در این رویکرد دارد؛ شامل منافع و هزینه‌های اقتصادی، هزینه‌های مربوط به فرصت از دست رفته، هزینه‌ها و منافع احساسی-روانشناختی و هزینه‌ها و منافع جامعه‌ای را دارد (لوکاس و میر، ۱۳۸۳: ۱۱۰). همچنین یکی از عوامل مرتبط با باروری باورهای مذهبی است، به عقیده دورکیم مذهب نظام یکپارچه‌ای از باورداشت‌ها و عملکردهای مرتبط با چیزهای مقدس است. این باورداشت‌ها و عملکردها همه کسانی را که به آنها عمل می‌کنند در یک اجتماع اخلاقی واحد همبسته می‌کند (همیلتون، ۱۳۹۰: ۳۰). وی بیان می‌دارد که در خانواده‌های گسترده، مذهب باعث وفاداری زوجین به یکدیگر بوده و امروزه با روی آوردن به روابط شخصی به جای وفاداری به خانواده‌های گسترده، مذهب تا حدی از زندگی مردم کنار رفته است (اسکاچ؛ ۲۰۰۶). وبر کمتر به تبیین مذهب به عنوان یک پدیده کلی توجه می‌کند، بلکه نظر او بیشتر معطوف به اثر باورهای دینی بر زندگی اجتماعی است. برای وی مفهوم نظم ماوراءطبیعی که در همه جوامع شناخته شده وجود دارد، جزء اصلی دین است (سراج زاده و همکاران، ۱۳۸۸). وی مذهب را به عنوان یک نظام اعتقادی تعریف می‌کند که طبیعت نیروها را شکل می‌دهد. ایشان مذهب را به عنوان یک متغیر مستقل تاثیرگذار بر امور اجتماعی می‌داند (کلانتری و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۷). چنانچه ملاحظه می‌شود وقتی در جامعه‌ای از نفوذ اعتقادات مذهبی کاسته می‌شود، میزان باروری که علاقه به آن جزء موارد مهم و قابل توجه در مذاهب اسلامی است، کاسته خواهد شد. باورهای مذهبی از طریق ویژگی‌های جمعیتی بر باروری تاثیر می‌گذارد.

عامل مرتبط دیگر در گرایش به باروری، پایگاه اجتماعی است، که از طریق تئوری‌های مختلفی قابل تفسیر است.

از نظر گیدنز پایگاه به تفاوت‌های میان گروه‌های اجتماعی از نظر احترام یا اعتبار اجتماعی که دیگران برای آنها قائل می‌شوند اطلاق می‌گردد. تمایزات پایگاهی اغلب از تقسیمات طبقه‌ای مستقل است. همچنین از نظر وی داشتن درآمد بالا معمولاً پایگاه والایی نصیب شخص می‌کند (گیدنز، ۱۳۷۸: ۲۲۷). به عقیده مندراس و گوریچ در جامعه صنعتی امروز فرد تعداد زیادی نقش‌های متفاوتی بر عهده دارد و همین ترکیب نقش‌های متفاوت اجتماعی یک فرد یا ترکیب تصویری موقعیت‌های او را پایگاه وی می‌نامند. عوامل متعددی مانند نیاکان یا اصل و نسب، وضع تمکن، مفید بودن از لحاظ شغلی، میزان و نوع تحصیلات و غیره در چگونگی پایگاه اجتماعی افراد موثر است (ملک، ۱۳۸۶: ۲۲). از نظر وارنر مبنای پایگاه اجتماعی افراد شاخص‌هایی مانند درآمد، تحصیلات، شغل، محل سکونت و غیره می‌تواند باشد (همان). از نظر بکر والدین تحصیل کرده‌ای که رتبه شغلی آنها بالا و هزینه فرصت‌هایشان نیز زیاد است و نیز والدینی که به دلیل برخورداری از درآمد بیشتر، دسترسی آسان‌تری به ابزارهای کنترل باروری دارند، خواستار فرزندان کمتری هستند و متقابلاً والدین کم درآمد، دارای مشاغل پایین و فاقد امکان دسترسی به روش‌های کنترل باروری، در عمل فرزندان بیشتری خواهند داشت (منصوریان و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۳۵). تحقیقات کشور ایتالیا نشان داد که رابطه منفی بین باروری و طبقه شغلی، درآمد و سطح تحصیلات وجود دارد به طوری که با بالا رفتن پایگاه اجتماعی و ثروت افراد نسبت باروری کاهش می‌یابد (اسکیریک، ۲۰۰۸: ۱۴۶). از نظر کلمن سرمایه اجتماعی بخشی از ساختار اجتماعی است که به کنشگر اجازه می‌دهد تا با استفاده از آن به منافع خود دست یابد. روابط اجتماعی هنگامی به وجود می‌آیند که افراد کوشش می‌کنند از منافع فردی خود بهترین استفاده را به عمل آورند و نباید تنها به عنوان اجزاء ساختارهای اجتماعی در نظر گرفته شوند. آنها را می‌توان به عنوان منابعی برای افراد نیز در نظر گرفت، به اعتقاد وی سرمایه اجتماعی، شبکه‌های گسترده ارتباطات، اعتماد و ارزش‌های مشترک سروکار دارد (کلمن، ۱۳۷۷: ۴۵۹). فوکویاما به نوبه خود بر تاثیرات اعتماد تاکید دارد و نه بر ارزش‌های هنجاری آن، اعتماد وقتی حاصل می‌شود که افراد دارای ارزش‌های مشترک صداقت و رفتار متقابل باشند، بنابراین بتوانند با یکدیگر همکاری کنند (تونکیس، ۱۳۸۷: ۱۰۶). نتایج گزارش شده از تحقیقات، ارتباط مستقیم و مثبت بین تعداد روابط تبادل کمک و حمایت و میل به فرزند دوم آوردن را نشان می‌دهد (بوهلر و فرتزک، ۲۰۰۴: ۳). می‌توان اظهار کرد، امروزه با دگرگونی ساختار جامعه و در نتیجه تغییر ساختار و کارکرد خانواده‌ها، منجر به تغییراتی در رفتار باروری شده است (قاسمی‌اردهائی و همکاران؛ ۱۳۹۳). به عبارتی صنعتی‌شدن و شهرنشینی با مجموعه‌ای از تقسیم‌کار در همه بخش‌های زندگی و همچنین میزان‌هایی بالایی از تحرک اجتماعی و مکانی همراه بوده است و این امر به طور

اجتناب‌ناپذیری منجر به رشد عقل‌گرایی و کاهش نفوذ نیروهای سنتی شده است و دگرگونی عمیقی در طرز تفکر و روحیه افراد به وجود آمده است. در نتیجه خانواده نیز همانند سایر نهادها دچار تحول شده است و انگیزه‌ها و گرایش‌ها و افراد به ویژه در مورد رفتار باروری تغییر پیدا کرده است. (مک دونلاند؛ ۲۰۰۹)

در سال‌های اخیر قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت بر اساس اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی، در یک کمیسیون مشترک بررسی شد و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت ۷ سال، در دهم آبان ۱۴۰۰ به تأیید شورای نگهبان رسید، که در متن ذیل به آن اشاره می‌شود:

تشکیل ستاد ملی جمعیت با ۲۴ عضو

بر اساس ماده نخستین قانون ستاد ملی جمعیت به ریاست رئیس جمهور تشکیل می‌شود که در مجموع ۲۴ عضو دارد. علاوه بر رئیس جمهور، دبیر ستاد، وزیر کشور بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، علوم، تحقیقات و فناوری، ورزش و جوانان، راه و شهرسازی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش و ارتباطات و فناوری اطلاعات بخشی از اعضا هستند. رؤسای سازمان‌های صداوسیما، برنامه بودجه کشور، تبلیغات اسلامی و پزشکی قانونی کشور و همچنین، معاون امور زنان و خانواده ریاست جمهوری یا دستگاه مرتبط، مدیر حوزه‌های علمیه، دادستان کل کشور، رئیس شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده شورای عالی انقلاب فرهنگی، دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح و رئیس سازمان بسیج مستضعفین هم در ستاد ملی جمعیت حضور خواهند داشت. (قانون جوانی جمعیت کشور جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۰)

وظایف ستاد ملی جمعیت:

برای ستاد ملی جمعیت ۱۲ وظیفه تعیین شده که از جمله وظایف، تهیه یک برنامه عملکرد و ایجاد هماهنگی میان نهادهای مرتبط با موضوع جوانی جمعیت و خانواده و نظارت بر نقش آنهاست. «تدوین شاخص‌های ارزیابی و سنجش اقدامات اثربخش و رشد ازدواج و فرزندآوری به تفکیک بخش‌های خانواده، رسانه، سازمان‌های مردم نهاد و دستگاه اجرایی، شرکت‌ها و مؤسسات خصوصی مدیران و نخبگان، اهدای سالانه جایزه ملی جوانی جمعیت، پایش زمانی و مکانی مستمر تغییرات جمعیتی در سطوح ملی، استانی و شهرستانی با مشارکت مرکز آمار

ایران و پایش جامعه وضعیت سقط جنین در کشور بر اساس جمع‌بندی گزارش دستگاه‌های ذیربط و پژوهش‌های مرتبط» بخش دیگر وظایف ستاد ملی جمعیت است. (همان)

تسهیلات قانون جوانی جمعیت :

۱- اعطای زمین و واحد مسکونی به خانواده‌ها

وزارت راه و شهرسازی هم در سومین ماده مکلف شده تا امکان استفاده مجدد از امکانات دولتی مربوط به تأمین مسکن خانوار را برای خانواده‌ها پس از تولد فرزند سوم و بیشتر فراهم کند؛ در نتیجه این خانواده‌ها می‌توانند تنها برای بار دوم از کلیه امکانات دولتی بهره‌مند شوند. ماده چهارم به تسهیلات مسکن خانواده‌ها پرداخته و بر اساس آن، دولت مکلف است یک قطعه زمین واحد مسکونی حداکثر به میزان از ۲۰۰ متر مربع را منطبق با ضوابط و حد نصاب طرح‌ها و ضوابط روستایی و شهری به صورت مشترک و برابر به پدر و مادر اعطا کند. البته، این موضوع برای ساکنان روستاها و شهرهای کمتر از ۵۰۰ هزار نفر و پس از تولد فرزند سوم و بیشتر است و در همان محل، بر مبنای هزینه آماده‌سازی فقط برای یک بار انجام می‌شود. به علاوه، اعطای این تسهیلات به صورت فروش اقساطی با دو سال تنفس و هشت سال اقساط است و سند مالکیت پس از پرداخت آخرین قسط حداکثر تا یک ماه به مالکان داده خواهد شد. مجلس در تبصره‌های این ماده، شرط اعطای تسهیلات برای شهرهای بالای ۵۰۰ هزار نفر را هم بیان کرده و ساکنان این شهرها، به اعلام ظرفیت از سوی دولت وابسته دانسته و توضیحاتی درباره آن داده است. وزارت راه و شهرسازی مکلف شده تا ۳ ماه پس از لازم‌الاجراء شدن قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، آیین‌نامه خود را با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تهیه کند و در هیئت وزیران تصویب شود.

در این قانون دستگاه‌های اجرایی موظف شدند تا به صورت مشروط برای تأمین و ارتقاء کیفیت مسکن، تخفیف‌هایی برای خانواده‌های دارای فرزند اعمال کنند. برای نمونه خانواده‌های دارای ۳ فرزند زیر بیست سال، هزینه پایان کار و عوارض ساخت و ساز، کلیه هزینه‌های تخصیص شبکه و انشعابات و هزینه‌های خدمات نظام مهندسی را با ۵۰ درصد تخفیف پرداخت می‌کنند که دولت، تمام تخفیف‌های مربوط به پروانه ساختمانی را از محل منابع عمومی خود در بودجه‌های سالانه باید پیش‌بینی کند. (همان)

۲- تسهیلات دانشجویی متاهل

بخشی از قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، تسهیلاتی برای دانشجویان متأهل در نظر گرفته تا همه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی برای احداث یا تکمیل، تأمین و تجهیز خوابگاه‌های متأهلان اقدام کنند. برای این بند از قانون، به دولت اجازه داده شده تا سالانه و بر اساس قانون بودجه، تا ۵ سال بیست هزار میلیارد ریال اوراق مالی-اسلامی منتشر کند. البته دستگاه‌ها و نهادهایی مانند دانشگاه‌های غیردولتی، حوزه‌های علمیه و سازمان اوقاف و امور خیریه هم در این ماده برای تأمین خوابگاه متأهلان مأموریت‌هایی دارند. صندوق‌های رفاه دانشجویی و مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه با اجرایی شدن این قانون برای دانشجویان طلاب متأهل بدون مسکن با شرط ارائه اجاره نامه دارای شناسه رهگیری از مشاوران املاک، باید به صورت مشروط ودیعه مسکن (قرض‌الحسنه ضمن اجاره) پرداخت کنند. (همان)

۳- اعطای وام و سهام بورسی به فرزندان

نهمین ماده این قانون بانک مرکزی را مکلف کرده تا از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، تسهیلات مسکن را که از آن‌ها نام برده است، با هدف تشویق به فرزندآوری ارائه کند. در ماده دهم، بانک مرکزی باید برای متولدان سال ۱۴۰۰ به بعد، از طریق همین بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و از محل پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی و حذف تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج متقاضیان بالای ۵۰ سال سن، تسهیلات قرض‌الحسنه تولد فرزند را پرداخت کند. شرکت‌های خودروساز داخلی هم در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت موظف شدند که یک خودروی ایرانی به قیمت کارخانه تحویل دهند. این خودرو به انتخاب و به نام مادر است و پس از تولد فرزند دوم به بعد در هر نوبت ثبت نام برای یک بار تحویل داده می‌شود. در هر نوبت ثبت نام ۵۰ درصد خودروها مشمول این ماده خواهند شد و اگر تعداد متقاضیان بیش از ۵۰ درصد باشد، مادرانی که تا دو سال قبل از آن خودرو دریافت نکرده باشند، اولویت پیدا می‌کنند. (همان)

۵- یارانه و جذب نیروهای متأهل در دستگاه‌ها

سیزدهمین ماده، سازمان هدفمندی یارانه‌ها را مکلف کرده تا از محل درآمدهای ناشی از حذف یارانه سه دهک بالای درآمدی، یارانه فرزندان خانواده‌های دهک‌های اول تا چهارم دارای حداقل سه فرزند را که شاغل نباشند، به صورت مشروط و بر اساس قانون برنامه ششم توسعه تا ۳ برابر افزایش دهند. دستگاه‌های نام برده شده در قانون برای به کارگیری، جذب و استخدام

نیروی جدید به ازای تأهل و داشتن هر فرزند، باید یک تا حداکثر ۵ سال به سقف محدوده سنی اضافه کنند. از سوی دیگر، به ازای تأهل و هر فرزند، دو درصد و مجموعاً حداکثر تا ۱۰ درصد به امتیاز هر فرد اضافه خواهد شد.

۶- تسهیلات مرخصی زایمان در قانون جوانی جمعیت

دستگاه های مذکور همچنین اجازه تعدیل یا اعلام عدم نیاز مستخدمین دارای حداقل فرزند مادران باردار و دارای فرزند شیرخوار را به جز در موارد نخواهند داشت. ماده ۱۷ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت شرایط مرخصی زایمان را تشریح کرده است؛ مدت مرخصی زایمان با پرداخت تمام حقوق و فوق العاده های مرتبط به ۹ ماه افزایش می یابد و در صورت درخواست مادر، تا دو ماه از این مرخصی در ماه های پایانی بارداری قابل استفاده خواهد بود که این مرخصی، برای تولد دوقلوها و چند قلوها ۱۲ ماهه است. این قانون در ماده های بعد خود به تسهیلات و مسائلی چون «غربالگری، افزایش ظرفیت پذیرش دستیار در رشته تخصصی ناباروری، ارائه درمانهای همزمان طب سنتی ایران به زوجین نابارور، شرایط اعطای مجوز مراکز فعال انتخاب همسر، شرایط تکریم مادران شاغل و باردار، تسهیلات خدمات حمل و نقل و هزینه استفاده از خدمات مراکز فرهنگی، ورزشی، تفریحی شهرداری ها، وظایف دستگاه ها برای تبلیغ فرزندآوری و...» پرداخته است. (همان)

ضرورت و اهمیت مقاله

در مورد اهمیت موضوع مقام معظم رهبری (مدظله العالی) می فرمایند: جمعیت جوان به عنوان یکی از عوامل مهم اقتدار هر کشور به شمار می رود. نیروی مولد و جوان یکی از پایه های اصلی قدرت و رشد اقتصادی _ اجتماعی محسوب شده و قدرت و توسعه هر کشور در رابطه با نیروی انسانی و جمعیت معنا پیدا می کند و همچنین با توجه به این که متاسفانه در سال های اخیر روند باروری در کشور شیب نزولی داشته است. بررسی های انجام شده حاکی از آن است که نرخ باروری کلی از ۲٫۱ در سال ۱۳۹۵ به ۱٫۶ در سال ۱۴۰۰ رسیده و با اینکه این روند کاهشی در دو سال بعدش با سطح جانشینی فاصله خواهیم داشت؛ و این موضوع در نیروهای مسلح با توجه به دستور فرمانده محترم کل قوا (مدظله العالی) ضرورت امر را دو چندان می کند.

اهداف

بررسی عوامل تاثیرگذار بر جوانی جمعیت در محیط‌های نظامی

فرضیه اصلی تحقیق

عوامل از جمله: شرایط اجتماعی، باورهای مذهبی، سرمایه اقتصادی و اجتماعی، گرایش به باروری، سن زن، سن ازدواج زن، مدت اقامت بر باروری و جوانی جمعیت تاثیر می‌گذارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش مطالعه پیمایشی است و برای گردآوری داده‌ها از تکنیک پرسشنامه استاندارد استفاده شده است. جامعه آماری ۳۵۰۰۰ نفر بوده که ۳۷۹ زن متاهل ۱۵-۵۰ ساله در منازل سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران در سطح تهران به عنوان نمونه آماری انتخاب شده است که بر اساس اطلاعات موجود آمار این زنان تقریباً حدود ۳۵۰۰۰ نفر است. بر اساس فرمول کوکران و برآورد واریانس ۰,۰۵ پس از آزمون مقدماتی، حدود ۳۷۹ نفر نمونه انتخاب شدند و بر اساس نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای به ۱۰ مجتمع مسکونی ارتش جمهوری اسلامی ایران در تهران اختصاص یافتند. نمونه‌گیری خوشه‌ای به عنوان یک روش نمونه‌گیری تعریف می‌شود که در آن محقق خوشه‌های متعددی از افراد از یک جمعیت ایجاد می‌کند که نشان‌دهنده ویژگی‌های همگن هستند و شانس مساوی برای حضور در نمونه را دارند. در این روش نمونه‌گیری، محققین نمونه‌ای را تجزیه و تحلیل می‌کنند که شامل پارامترهای نمونه متعددی مانند جمعیت‌شناسی، عادات، پیشینه یا هر ویژگی جمعیت دیگری است که ممکن است تمرکز تحقیقات انجام شده باشد. این روش معمولاً زمانی انجام می‌شود که گروه‌های مشابه و در عین حال متنوع داخلی، یک جامعه آماری را تشکیل دهند. به جای انتخاب کل جمعیت، نمونه‌گیری خوشه‌ای به محققین اجازه می‌دهد تا داده‌ها را با تقسیم کردن داده‌ها به گروه‌های کوچک و سازنده‌تر جمع‌آوری کنند. بدین ترتیب جمعیت زنان ۱۵-۵۰ ساله منازل سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران بر اساس برآورد تقریبی به تفکیک استخراج، سپس متناسب با جمعیت زنان هر مجتمع و نسبت آن با جمعیت کل، نمونه‌ها برای هر مجتمع اختصاص یافتند، سپس بلوک‌ها به صورت تصادفی از مجتمع‌های مسکونی انتخاب شدند، و در نهایت نمونه‌ای از زنان به صورت تصادفی از بلوک‌ها انتخاب شده است.

جدول شماره ۱: تعداد و نمونه تخصیص یافته به نسبت مجتمع مسکونی و سازمانی ده گانه

آجا در تهران

مجتمع مسکونی آجا	تعداد جمعیت زنان ۱۵-۵۰ ساله متاهل	نمونه اختصاص یافته	درصد	خوشه‌های انتخابی
شهرک امیرالمومنین	۱۲۰۰	۱۵	۳,۹۶	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک پرندک	۳۳۰۰	۴۲	۱۱,۱۱	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک شهید رسولی	۲۰۰۰	۲۵	۶,۶۲	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک فلاحي	۲۵۰۰	۳۱	۸,۱۸	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک لویزان ۱	۱۸۰۰	۲۳	۶,۰۷	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک قصر فیروزه ۱	۵۰۰۰	۶۴	۱۶,۷۱	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک قصر فیروزه ۲	۶۰۰۰	۷۶	۲۰,۰۶	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک لویزان ۳	۲۰۰۰	۲۵	۶,۶۲	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک شهید نامجو	۱۲۰۰	۱۵	۳,۹۶	۱۰ بلوک های مجتمع
شهرک زینبیه	۵۰۰۰	۶۳	۱۶,۷۱	۱۰ بلوک های مجتمع
جمع	۳۰۰۰۰	۳۷۹	۱۰۰	۱۰۰ بلوک از کل مجتمع

اعتبار و پایایی

در این پژوهش اعتبار وسیله اندازه‌گیری صوری است که همراه با اعتبار نمونه‌گیری اعتبار محتوایی را تشکیل می‌دهد. برای بررسی پایایی گویه‌های موجود در وسیله اندازه‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ (با اجرای پیش‌آزمون به تعداد ۳۰ نفر) استفاده شده است. نتایج تحلیل پایایی متغیرهای پیش‌بین و ملاک را جدول زیر نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲: نتایج تحلیل پایایی متغیرها به روش آلفای کرونباخ

متغیر	ضریب پایایی
پایگاه اجتماعی	۷۹۶/۰
باورهای مذهبی	۷۰۱/۰
سرمایه اقتصادی و اجتماعی	۸۷۹/۰
گرایش به باروری	۷۱۶/۰

یافته‌ها

مطابق با جدول ۳، میانگین گرایش به باروری زنان برابر با ۵۵/۶۶ با انحراف استاندارد ۲۴/۱۱ است. با توجه به ضریب کجی ۰۰۷/۰- به دست آمده، گرایش به باروری در بین زنان متوسط به پایین است. بر اساس آماره‌های پراکندگی، میانگین باورهای مذهبی برابر با ۴۵/۱۰۱ و انحراف استاندارد ۱۹۶/۱۳ است. همچنین میانگین پایگاه اجتماعی برابر با ۶۱/۱۱ و انحراف استاندارد ۷۸/۲، و نیز متغیر سرمایه اقتصادی و اجتماعی با میانگین ۶۰/۱۱۳ و انحراف استاندارد ۸۰/۱۱۸ است. گفتنی است میانگین سن زنان ۳۲ سال، میانگین مدت اقامت زنان در منازل سازمانی ۲۰ سال و میانگین سن ازدواج زنان نزدیک ۵۶/۱۹ سال است. همچنین میانگین تعداد فرزند ایده‌آل در نزد آنها ۳/۲ و میانگین تعداد فرزند زنان ۹/۱، حداقل تعداد فرزند صفر و حداکثر ۳ فرزند است. ۶۴ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات دانشگاهی بوده، ۳۲ درصد نیز تحصیلات متوسطه و دیپلم دارند و تحصیلات راهنمایی با ۴ درصد در مرتبه بعدی قرار گرفته است و توزیع نسبی تحصیلات همسر پاسخگویان تقریباً شبیه الگوی به دست آمده برای خود زنان است. ۲۸ درصد زنان شاغل هستند و بقیه را خانه‌دارها شامل می‌شود. میانگین درآمد ماهیانه خانوار حدود (۱۷،۲۵۰،۰۰۰)، ۱۹ درصد از زنان مورد بررسی طبقه اظهاری خود را متعلق به طبقه بالا، ۱/۶۵ درصد متوسط و ۹/۱۵ درصد نیز متعلق به طبقه پایین بیان کرده‌اند.

جدول شماره ۳: آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق در سطح سنجش فاصله‌ای

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب کجی
-------	---------	------------------	----------

گرایش به باروری	۵۵/۶۶	۱۱/۲۴	-۰/۰۰۷
باورهای مذهبی	۱۰۱/۴۵	۱۳/۹۶	۰/۸۹۰
پایگاه اجتماعی	۱۱/۶۱	۲/۷۸	۰/۰۹۵
سرمایه اقتصادی و اجتماعی	۱۱۳/۶۰	۱۸/۸۰	-۰/۰۱۹۰
سن زن	۳۲	۷/۶۵	۰/۳۴۰
مدت اقامت در منازل سازمانی	۲۰	۱۱/۴۵	-۰/۱۳۲
سن ازدواج زن	۱۹/۵۶	۴/۰۱	۰/۳۲۱
تعداد فرزند ایده‌آل	۲/۳	۱/۲۰	۱/۰۲۱
تعداد فرزند	۱/۹	۱/۳۲	۱/۳۷۰

مطابق آزمون ضریب همبستگی پیرسون انجام شده در جدول ۴ ملاحظه می‌شود که بین باورهای مذهبی و میزان گرایش به باروری با سطح معنی‌داری مناسب بین باورهای مذهبی و میزان گرایش به باروری همبستگی بالا و رابطه مستقیم وجود دارد. یعنی زنانی که دارای باورهای مذهبی بالایی بودند، علاقمندی بیشتری به فرزندآوری داشته‌اند و زنانی که دارای باورهای مذهبی پایینی بودند، میزان گرایش به باروری در بین آنها کمتر دیده می‌شود. می‌توان استنباط کرد وجود باورهای خاص مذهبی نظامی از ارزش‌ها و هنجارها را در زمینه سن ازدواج، فرزندآوری و بعد خانوار و غیره را تحت تاثیر قرار می‌دهد و تشویق به ازدواج زود هنگام و در نتیجه گرایش به باروری در بین خانواده‌ها افزایش می‌یابد. ضریب همبستگی بین پایگاه اجتماعی و میزان گرایش به باروری با سطح معنی‌داری (جدول چهار) نشان می‌دهد بین متغیرهای ذکر شده همبستگی متوسط و رابطه معکوس وجود دارد، به طوری که با بالا رفتن پایگاه اجتماعی افراد میزان گرایش به باروری کاهش پیدا می‌کند. همچنین ضریب همبستگی بین سرمایه اقتصادی و اجتماعی و میزان گرایش به باروری نشان می‌دهد بین دو متغیر همبستگی متوسط و رابطه مستقیم وجود دارد. به طوری که با افزایش سرمایه اقتصادی و اجتماعی میزان گرایش به باروری نیز افزایش می‌یابد. به نظر می‌رسد حمایت از روابط بین فردی یکی از عوامل مهم در گرایش به باروری است. در نتیجه همه این عوامل در گرایش به باروری افراد نقش تعیین‌کننده‌ای دارند. همچنین نتایج به دست‌آمده از ضریب همبستگی

پیرسون بین مدت اقامت در منازل سازمانی و میزان گرایش به باروری نشان می‌دهد، بین دو متغیر رابطه معکوس وجود دارد. می‌توان این گونه تبیین کرد، شهرنشینی باعث ایجاد سبکی از زندگی می‌شود که پرورش بچه‌ها را هزینه‌آور می‌سازد و به تدریج ارزش‌های مربوط به داشتن فرزند زیاد را از بین می‌برد و افراد تحت تاثیر عوامل فردگرایی و افزایش خواسته‌های زندگی شهری و صنعتی قرار می‌گیرد. از میان متغیرهای مستقل میانی رابطه متغیرهای سن ازدواج و تعداد فرزند ایده‌آل با میزان گرایش به باروری معنی‌دار است. گفتنی است بین متغیر سن زن و تعداد فرزند با میزان گرایش به باروری رابطه وجود ندارد. می‌توان بیان کرد دلیل این امر وجود تعداد فرزند کم در بین خانواده‌هاست و امروزه زوجین خواهان فرزند ایده‌آل کمتری هستند. بنابراین می‌توان این گونه بیان کرد که امروزه زوجین در تعیین شمار فرزندان به یک همگرایی رسیده‌اند.

جدول شماره ۴: آزمون همبستگی بین متغیرهای پیشبین با متغیر ملاک (میزان گرایش به باروری)

متغیرهای مستقل	گرایش به باروری	سطح معناداری
باورهای مذهبی	۰/۴۸۰	۰/۰۰۰
پایگاه اجتماعی	-۰/۲۵۱	۰/۰۰۰
سرمایه اقتصادی و اجتماعی	۰/۳۲۰	۰/۰۰۰
سن زن	-۰/۰۰۸	۰/۸۹۹
مدت اقامت در منازل سازمانی	-۰/۱۴۵	۰/۰۰۵
سن ازدواج	-۰/۱۴۲	۰/۰۰۵
تعداد فرزند ایده‌آل	۰/۲۲۰	۰/۰۰۰
تعداد فرزند	۰/۰۶۷	۰/۱۹۶

با توجه به نتایج آماره‌های مورد استفاده، رابطه بین متغیرهای موجود تایید گردید.

باتوجه به مدل به دست آمده از تحلیل مسیر، می‌توان تاثیرات هر یک از متغیرها بر میزان گرایش به باروری را محاسبه نمود. تاثیرهای کلی متغیرهای پیشین تحقیق بر میزان گرایش به باروری به شرح جدول زیر است:

جدول شماره ۵: مجموع تاثیرات کلی متغیرهای پیشین بر متغیر ملاک (میزان گرایش به باروری)

متغیرهای پیش بین	اثر کلی
سن زن	۰/۶۹۱
مدت اقامت در منازل سازمانی	-۰/۱۴۰
پایگاه اجتماعی	-۰/۱۱۲
باورهای مذهبی	۰/۳۸۵
سرمایه اقتصادی و اجتماعی	۰/۱۸۵
تعداد فرزند ایده‌آل	۰/۲۲۱

مطابق با جدول، موثرترین متغیرها بر میزان گرایش به باروری به ترتیب عبارتند از: سن زن، باورهای مذهبی، تعداد فرزند ایده‌آل، سرمایه اقتصادی و اجتماعی، مدت اقامت در منازل سازمانی و پایگاه اجتماعی است. از میان این متغیرها، متغیر سن زن بیشترین اثر و پایگاه اجتماعی کمترین اثر را بر میزان گرایش به باروری زنان داشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

در چند دهه اخیر جامعه ایران تحولات جمعیتی چشمگیری را تجربه کرده است. به طوری که ساختار جمعیت کشور گویای این تغییرات است. تفاوت‌های گرایش به باروری در مناطق و زیر گروههای جمعیتی تحت تاثیر عوامل اجتماعی متفاوتی تبیین می‌شود پرسش محوری مقاله حاضر این است که عوامل تاثیرگذار بر جوانی جمعیت در منازل سازمانی محیط‌های نظامی کدامند؟

براساس نتایج به دست آمده میانگین گرایش به باروری در زنان ۱۵-۵۰ ساله متاهل ساکن در منازل سازمانی ۵۵/۶۶ درصد و متوسط به پایین است. در تحقیق پیش رو نیز متغیر مدت اقامت در منازل سازمانی رابطه‌ای معکوس با میزان گرایش به باروری دارد. می‌توان این گونه استدلال کرد، شهرنشینی و صنعتی شدن باعث ایجاد سبکی از زندگی می‌شود که گرایش به باروری و فرزندآوری و پرورش بچه‌ها را هزینه‌آور می‌سازد و به تدریج ارزش‌های مربوط به فرزند زیاد را از بین می‌برد. در تحلیل چند متغیره بین متغیرهای یاد شده با میزان گرایش به باروری رابطه مستقیم وجود دارد و این نشان دهنده این امر است که باورهای مذهبی هنجارها و ارزشهایی هستند که مستقیماً با رفتار باروری ارتباط دارند. چنانچه یافته‌ها نشان داد، سرمایه اقتصادی و اجتماعی هم در تحلیل دو متغیره و هم در تحلیل چند متغیره رابطه‌ای مستقیم و مثبت با گرایش به باروری دارد. در این پژوهش نیز بین سن ازدواج و گرایش به باروری رابطه معکوس وجود دارد ولی در تحلیل چند متغیره رابطه‌ای بین متغیرهای ذکر شده با میزان گرایش به باروری مشاهده نگردید. یافته‌ها نشان داد بین تعداد فرزند ایده‌آل خانواده و گرایش به رفتار باروری رابطه مستقیم وجود دارد، بنابراین این یافته‌ها نیز با پژوهش‌های پیشین در ایران (کلانتری و همکاران، ۱۳۸۹) همسو است.

بین پایگاه اجتماعی افراد با گرایش به باروری رابطه معنی‌دار آماری وجود دارد، افرادی که از پایگاه اجتماعی بالاتری برخوردارند از استانداردهای زندگی بالاتری نیز برخوردارند. افزایش سطح توقعات زندگی و هدف استانداردهای زندگی بالاتر و در نهایت انتظار افزایش تحصیلات فرزندان بر تصمیم‌گیری افراد برای داشتن خانواده‌ای کوچک تاثیر می‌گذارد، زیرا والدین با تاکید بر کیفیت فرزندان تلاش خواهند نمود تا منابع بیشتری برای هر بچه اختصاص دهند. از این رو این یافته با تحقیقات قبلی (کافمن، ای ۲۰۱۹) همسو است و تحلیل روابط چند متغیره نیز این رابطه را تایید می‌کند. در کل نتایج به دست آمده نشان دهنده تبیین نظری مناسب مدل تحلیل توسط نظریه‌های بونگارت، نوتشتاین، رانگ و نیز نظریه‌های پایگاه اجتماعی، باورهای مذهبی و سرمایه اقتصادی و اجتماعی جهت تبیین رابطه عوامل اقتصادی و اجتماعی با میزان گرایش به باروری است. طبق این نظریه‌ها عوامل اقتصادی و اجتماعی رابطه بسزایی با گرایش به باروری افراد دارد، در کل می‌توان چنین عنوان کرد هر یک از عامل‌های اقتصادی و اجتماعی با گرایش به باروری افراد رابطه دارد و چنانچه متغیرها چه در سطح خرد و چه در سطح کلان نشان دادند، در جوامع در حال توسعه تغییر ساختار جامعه و تحولات اجتماعی گرایش‌های افراد را در زمینه‌های مختلف از جمله گرایش به باروری تغییر

داده است. توجه به نکات فوق‌الذکر به سیاستگذاران جمعیتی این امکان را فراهم می‌سازد تا با مدنظر قرار دادن این متغیرها مسائل مربوط به باروری و جلوگیری از پیری بیش از حد کشور و اقدامات مربوط به تشویق برای جوانی جمعیت را بیشتر مورد توجه قرار دهند. در انتها پیشنهاد می‌گردد به مسائل اقتصادی و فرهنگی منازل سازمانی بیش از پیش توجه شود و با تولید محتوای مناسب بستر سازی مناسب در این محیط‌ها صورت گیرد و در مقالات بعدی به عوامل دیگری از این بحث مهم و حیاتی پرداخته شود.

- اعزازی، ش؛ ۱۳۹۸. جامعه‌شناسی خانواده با تاکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر. تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.
- پائنام، ر؛ ۱۳۸۴. دموکراسی و سنت‌های مدنی. ترجمه: م. دلنوازان. تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور.
- تونکیس، ف و همکاران؛ ۱۳۸۷. اعتماد و سرمایه اجتماعی. مترجم: م، دلفروز. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- جاوید، م؛ و همکاران؛ ۱۳۸۹. سرمایه اجتماعی و وضعیت آن در ایران. تهران: پژوهشکده فرهنگی اجتماعی.
- حسینی، ح؛ ۱۳۹۰. درآمدی بر جمعیت‌شناسی اقتصادی- اجتماعی و تنظیم خانواده. همدان: دانشگاه بوعلی سینا.
- صادقی‌فسایی، س و همکاران؛ ۱۳۹۲. تحلیل جامعه‌شناختی تاثیرات مدرن شدن بر خانواده ایرانی و ضرورت تدوین الگوی ایرانی اسلامی زن در فرهنگ و هنر. دوره پنجم، شماره ۱، صص ۶۳-۸۴.
- عباسی‌شوازی، م؛ و همکاران؛ ۱۳۸۹. تغییرات خانواده و کاهش باروری در ایران. نامه علوم اجتماعی. شماره ۲۵، صص ۳۵-۷۵.
- عنایت، ح؛ و همکاران؛ ۱۴۰۰. مطالعه رابطه جهانی شدن فرهنگی و گرایش به باروری. دوره چهارم، شماره ۱، صص ۱۱۰-۱۲۳.
- قدرتی، ح و همکاران؛ ۱۳۹۰. تحلیل سرمایه اجتماعی و باروری زنان در مناطق شهری سبزوار. مطالعات جغرافیایی مناطق خشک. سال اول، شماره ۴، صص ۷۹-۹۴.
- قاسمی‌اردهائی؛ و همکاران؛ ۱۳۹۳. بررسی تطبیقی نگرش زنان متعلق به نسل‌های مختلف در زمینه سن ازدواج و ترکیب خانواده. مطالعات زن و خانواده. سال دوم، شماره ۱، صص ۵۳-۷۱.
- کلانتری، ص؛ و همکاران؛ ۱۳۹۸. بررسی جامعه‌شناختی گرایش به فرزندآوری و برخی عوامل مرتبط با آن، مطالعه جوانان متأهل. شماره ۲، صص ۸۹-۱۰۰.
- لوکاس، د؛ و همکاران؛ ۱۳۹۱. درآمدی بر مطالعات جمعیتی. ترجمه: ح، محمودیان. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- میشل، آ؛ ۱۳۵۴. جامعه‌شناسی خانواده و ازدواج. ترجمه: ف، اردلان. تهران: انتشارات دانشکده علوم اجتماعی و تعاون.

- مرکز آمار ایران. بررسی و تحلیل ویژگیهای جمعیتی کشور و استان ها بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۴۰۱.
- ملک، ح. (۱۳۸۶). جامعه شناسی قشرها و نابرابری های اجتماعی. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

-Becker, G. and Barro, R. (۱۹۸۶). Altruism and the Economic Theory of Fertility.

population and Development Review. (۱۲), P.p. ۶۹-۹۷

-Ferjika, T; Westoff, ch. (۲۰۱۶). Religion, Religiousness and Fertility in the u. s and in Europe. Maxplanck Institute for Demographic research. ۴ (۳), P.p. ۱۰-۵۲

-Kaufmann, E. (۲۰۱۹). Islamism, Religiosity and Fertility in the Muslim World. Harvard university, New Yourk.

-Matza, D. (۱۹۶۴). Sociological Mainstream Theories. Major Sociological Theoretical Approaches in Criminology, New York.

-Mc Donald, P. (۲۰۰۹). Gender Eguity, Social Institutions and the Future of Fertility. Journal of Population Research. ۱۷ (۱), P.p. ۱-۱۵.

- Ram, B. (۲۰۰۳). Fertility Decline and Social Change: New Trends and Challenges. Canadian Studies in population. ۳۰ (۲), P.p. ۲۹۷-۳۲۶.

-Skaggs, S. (۲۰۰۶). Relation Marriages: Exploring the Relationship and Family Mascow. Russia.

-United nation. (۱۹۹۰). Socio- economic development and fertility. V. ۱۰۲: P.p. ۳-۸

-www.amar.org.ir

Investigating the impact of economy and cultural factors on the youth of the population and its lessons (a case study of the military environment)

Reza Yakdast, Seyyed Amirhossein Sawadi

Iran, as a transitioning country in terms of age structure and development level, has experienced a faster decline in fertility during recent decades. Fertility and childbearing are related to many factors, including: social conditions, religious beliefs, economic and social capital, propensity to fertility, woman's age, woman's marriage age, length of stay. The purpose of this study is to identify the factors affecting the youth of the population. The study method is a survey and questionnaire technique was used to collect data. The statistical sample is ۳۷۹ married women aged ۱۵-۵۰ in ۱۰ residential complexes of the Republican Army in Tehran, which according to the available socio-statistical information, these women are approximately ۳۵,۰۰۰ people. The obtained results show the appropriate theoretical explanation of the analysis model by the theories of Bongart, Notstein, Rang, as well as the theories of social base, religious beliefs and economic and social capital to explain the relationship between economic and social factors and the degree of fertility tendency. According to these theories, economic and social factors have a significant relationship with the fertility tendency of people, in general, it can be said that each of the economic and social factors has a relationship with the fertility tendency of people, and if the variables showed both at the micro level and at the macro level In Iran, the structure of society and social developments have changed people's tendencies in various fields, including fertility.

Key words: tendency to fertility, economic and social capital, religious beliefs, population youth.